

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

2

Примено:	24.09.2013		
Орг единица	Број	Помош	Земство?
07	12212		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12 и 24/13), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по виолина за шесто одделение на деветгодишното основно музичко и балетско образование.

**НАСТАВНА
ПРОГРАМА**

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

**ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ**

ВИОЛИНА

Скопје, 2013

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

ВОВЕД

Целта на наставата по виолина е на учениците да им се развие љубовта кон инструментот и музиката, да се оспособат за изразно солистичко, камерно и оркестарско музицирање, естетско и емоционално вреднување на музичките дела поткрепени со музички знаења по однос на нивната содржина и форма. Учениците се обучуваат и стекнуваат знаења, навики и вештини за изведување на музичките дела и се оспособуваат за самостојна работа на инструментот виолина. Наставната програма за виолина е да се оспособи ученикот технички да го совлада инструментот за понатамошно школување во средните и високите музички школи и да се изгради во добар сестран уметник.

Наставата се изведува индивидуално. На крајот од учебната година секој ученик полага годишен испит.

- Фонд на часови: 2 часа неделно, 72 часа годишно.
- Статус на предметот: задолжителен.

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ја развива артикулацијата на левата рака преку скали и вежби;
- да ги утврди втора и трета позиција;
- да се запознае со тоновите во четврта позиција;
- да се запознае со тоновите во петта позиција;
- да ги совлада четврта и петта позиција и премините кон овие позиции;
- да ги утврди штриховите - Деташе, легато и мартеле;
- да се запознае со нови видови штрихови – стакато;
- да ја развива техниката на десната рака применувајќи различна штрихова техника;
- да развива способност за свирење мелодии и песни со разновидна ритмичко-мелодиска линија;
- да го усоврши вибраторото;
- да придонесува за негување на култивирани пријатен тон и чиста интонација;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да развива способност за следење интонација од инструментот;
- да ја утврди интонацијата во сите позиции;
- да развива музичка меморија;
- да се запознае со покрупните музички форми: концерт, варијаци, сонатина;
- да се оспособува за активно, внимателно слушање на музиката;
- да развива чувство за музичка изразност;
- да развива интерес за изведување на спонтани импровизации на кратки музички мотиви и да ги транспонира во различни позиции;
- да се поттикнува за сопствено музичко изразување;
- да покажува интерес за слушање музика, посета на концерти и други приредби.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Тема: МЕЛОДИКА И ТЕХНИКА			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ја развива артикулацијата на левата рака; - да ја утврдува втора и трета позиција; - да ја изучува четврта позиција; - да ја приспособува левата рака за правилно поставување во четврта позиција; - да ја изучува петта позиција; - да ја приспособува левата рака за правилно поставување во петта позиција; - да прави разлика помеѓу четврта и петта позиција; 	<p>Развивање на артикулација</p> <p>Правлино поставување на левата рака во четврта позиција</p> <p>Правлино поставување на левата рака во петта позиција</p> <p>Свирење на скали во четврта и петта позиција</p>	<p>Втора позиција Трета позиција</p> <p>Четврта позиција</p> <p>Петта позиција</p>	<p>Технички вежби за артикулација на левата рака. Свирење на скали со начини (по 2, 4, 8 и 16 ноти легато).</p> <p>Преку скали и вежби да се уврди местоположбата на левата рака во втора и трета позиција.</p> <p>Преку скали и вежби да се уврди местоположбата на левата рака во четврта и петта позиција.</p> <p>Технички вежби за премин (од прва во четврта, од втора во четврта, од трета во петта позиција и најразлични комбинации на премини во различни позиции).</p>

<p>- да се приспособува за премин од една во друга позиција;</p> <p>- да ги усовршува и комбинира штриховите легато, деташе, мартеле, како и да се запознае со штрихо стакато;</p> <p>- да употребува ВИБРАТО како изразно средство при интерпретација;</p> <p>- да работи на усовршување на вибраторото;</p> <p>- правилно да го користи целото гудало, долна и горна половина, средина на гудалото во комбинација со зададените штрихови (влечење на гудалото паралелно со кобилица);</p> <p>- да се оспособува за меморирање на нотниот текст;</p> <p>- да развива способност за прецизно интонирање;</p> <p>- да изучува покрупни музички форми: концерт, варијации, сонатина;</p>	<p>Свирење на скали во две октави во комбинација со зададените штрихови во цели ноти, половини, четвртини и шеснаестини ноти</p>	<p>Штрихови Деташе Легато Мартеле Стакато</p> <p>Вибрато</p> <p>Цело гудало Долна половина Горна половина Средина на гудало Етиди (вежби) Кобилица</p> <p>Интонација</p> <p>Концерт Сонатина Варијации</p>	<p>Вежби за усовршување на штрихови. Мартеле со контакт од жабица и врв Стакато на едно гудало.</p> <p>Демонстрирање на вибраторо и негово изучување. Се објаснува за видови на вибраторо: - вибраторо од рака; - вибраторо од китка; - вибраторо од прст.</p> <p>Учење на зададените композиции напамет.</p> <p>Слушање и препознавање на концерт, сонатина, варијации, како и на помали музички форми.</p>
--	--	---	--

<p>- да развива чувство за формалната структура на изведуваните дела (да прави разлика помеѓу покрупна музичка форма (кончертино, сонатина, варијации) од помала музичка форма (песна, пиеса);</p> <p>- да развива чувство за динамичко нијансирање;</p>	<p>Свирење и слушање на композици со примена на динамичко нијансирање: пијано – форте; форте – пијано; меццофоре, мецопијано</p> <p>Свирење на композици во кои има промени на темпо</p>	<p>Пиеса Песна</p> <p>p – пијано (тивко) f- форте (гласно) Mezzoforte (mf) (средно гласно) Mezzoriano (mp) (средно тивко) pp – пијанисимо (многу тивко) ff – форисимо (многу гласно) Crescendo (од потивко кон посилно) Decrescendo (од посилно кон потивко) Ritardando – риердандо (успорување) Accelerando – ачелерандо (убрзување) Poco a poco – поко а поко (посепено) Adagio - бавно Moderato - умерено Allegro – брзо Presto – многу брзо Повишувалки Снижувалки Разрешувалки</p>	<p>Да демонстрира динамичко нијансирање преку композициите кои ги изведува;</p> <p>Воочување на јачината во музиката преку слушање музика, пеење и свирење;</p> <p>Преку слушање на музика да знае да го препознава темпото, како и промената на темпото.</p>
<p>- да развива чувство за промени на темпо;</p> <p>- да препознава и усовршува свирење со повишувалки; снижувалки и разрешувалки;</p> <p>- да применува елементи на правилна интерпретација при</p>	<p>Свирење на вежби и композици со повишувалки, снижувалки и разрешувалки</p> <p>Свирење на скали (C-dur, c-moll, B-dur, H-dur, h-moll, G-dur, g-moll (во 3 октави)</p>	<p>Посеување на јавни часови и концерти на ученици, како и други манифестации. Дискутирање за стекнатите впечатоци. Воочување на карактерот на композицијата. Воочување на темпото. Воочување на промена на темпото;</p>	

<p>свирење песни и вежби; - да дискутира за музичката изразност; - да демонстрира свирење на скали во прва, трета и петта позиција, со трозвучи во цели, половини, четвртини, осмини и шеснаестини ноти; - да демонстрира свирење на комбинирани шрихови; - да ги разбира содржината и карактерот на композицијата; - да развива внатрешен музички слух; - да развива чувство за заедничко музицирање (со пијано придружба); - да развива чувство за свирење во групи (камерно музицирање и оркестарско музицирање); - да свири во дуо, трио, квартет; - да свири во оркестар.</p>	<p>A-dur, a-moll)</p> <p>Свирење со пијано придружба</p> <p>Објаснување за разликата помеѓу камерно и оркестарско музицирање</p>	<p>Пијано придружба (корепетиција)</p> <p>Камерно музицирање Оркестарско музицирање</p> <p>Дуо Трио Квартет</p>	<p>динамичко нијансирање.</p> <p>Свирење на скали и трозвучи со начини.</p> <p>Свирење на вежби со различни шрихови.</p> <p>Слушање музика со пијано придружба;</p> <p>Слушање музика со камерни состави. Слушање оркестарска музика.</p> <p>Свирење во еден од следниве состави: дуо, трио, квартет.</p> <p>Свирење во оркестар.</p>
---	---	--	---

Тема: РИТМИКА

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива чувство за ритам; - да се приспособува да применува рамномерна пулсација; - да покажува правилно броење и тактирање; - да развива чувство за дводелност и триделност; - да разликува дводелен од триделен метар; 	<p>Рамномерна пулсација Дводелност (еден – два) Троделност (еден - два - три)</p>	<p>Пулсација</p>	<p>Свирење на цели, половини, четвртини, осмини и шеснаестини ноти. Свирење на вежби со комбинации од различни нотни вредности, при што треба да се внимава на правилна распределба на гудалото.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - да развива способност за прецизно изведување на ритамот; - да ги препознава нотните вредности и вредностите на паузите, како и нивната употреба; 	<p>Траење на тоновите и паузите</p> <p>Нотни вредности</p>	<p>Такт Цела нота Половина нота Четвртина нота Четвртина нота со точка Осмина нота Осмина со точка Шеснаестина нота Шеснаестина со точка Паузи</p>	<p>Свирење на пократки нотни вредности - осмини и шеснаестини на различни делови од гудалото.</p> <p>Совладување на нотните вредности и паузи преку слики и апликации.</p>

<p>- да развива способност за извежбување на пасажи свирејќи ги истите во пунктиран ритам;</p> <p>- да препознава тактови;</p> <p>- да препознава неправилен ритам;</p> <p>- да се приспособува за ритмичко читање на нотниот текст.</p>	<p>Пунктиран ритам</p> <p>2/4 такт 3/4 такт 4/4 такт 6/4 такт 3/8 такт 6/8 такт</p> <p>5/8 такт 7/8 такт</p> <p>Ритмичко читање на нотен текст (парлато)</p>	<p>Пунктиран ритам - осмина со точка и шеснаестина и обрратно</p> <p>Неправилен ритам</p> <p>Парлато</p>	<p>Извежбување на пасажи.</p> <p>Воочување на тактот врз основа на зададениот материјал со тактирање.</p> <p>Читање на зададениот материјал.</p> <p>Слушање (свирење) на македонски фолклор со неправилна ритмика.</p> <p>- Свирење на елементарни ритмички модели (запишани на една линија) на инструментот – ритмички. Пред да се отсвири, моделот може да се изговори парлато на неутрален слог.</p>
--	--	--	---

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Со оглед на возраста на учениците, часот по виолина треба да вклучува различни видови на музички активности. Се препорачува слушање музика во изведба на наставникот (примери од класична музика, композиции за деца, концерно, концерт, варијации, соната, музика од други стилови и жанрови) и снимена, за воочување на нејзиниот карактер и изразните средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини.

Учениците треба да се навикнуваат на свирење по ноти со почитување на сите ознаки (темпо, динамика), со израз и правилно фразирање со чувствување на ритмот.

За побликовито претставување на висината на тоновите и нивното попречно интонирање, да се применува пеење на нотниот текст.

Се препорачува посета на концерти низ целата учебна година, како и слушање на разновидна музика, а особено на композициите кои ќе се исполнуваат.

➤ **Наставни средства:**

- музички инструмент – виолина;
- учебници по избор на наставникот (Д. Марковиќ III, Форунатов III, Волфард, Генева, Ј. Јорданова II, Шрадек, Мазас –Етиди, Сит II и III
- Композиции од Хрестоматија III, VI, V; 3. Маневски III);
- Концерти: Јаншинов, Кихлер D-dur (во стил на Вивалди) Зајц G-dur, Вивалди G-dur, a-moll, Ридинг a-moll во Унгарски стил, Комаровски A-dur, Аколај
- аудио-визуелни средства (ТВ, DVD- плеер, видеоплеер, компјутер);
- дидактички средства и материјали;
- интернет, образовни софтвери.

4. МИНИМАЛЕН ОБЕМ НА ГРАДИВО КОЕ УЧЕНИКОТ ВО VI ОДДЕЛЕНИЕ ТРЕБА ДА ГО СОВЛАДА:

- 4 – 6 скали дурски и молски скали со трозвучи во две или во три октави;
- 8 – 10 етиди (вежби) во прва, втора, трета (за понапредни ученици во четврта и петта позиција);
- 4 – 6 композиции, пиеси (песни);
- 1 – 2 дела во голема форма (концертно, концерт, варијации, сонатина).

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичкото изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа.

При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава кон индивидуалниот пристап во постигањата на секое поединечно дете.

Во текот на наставата редовно се следи развојот на секој ученик. Во текот на годината се организираат најмалку 2 јавни часа отворени за родителите и другите наставници на кои учениците би имале можност да ги претстават активностите застапени во текот на учебната година и своите постигања.

- Оценувањето е описно, со краток опис, за I и III тримесечје, и бројчано, за полугодие и на крајот на учебната година. На крајот на учебната година ученикот полага испит со следната:

ИСПИТНА ПРОГРАМА:

- скала во две или во три октави и трозвучи во I – III позиција или I – III – V позиција (за понадарени ученици);
- две етиди со различен карактер;
- кончерино или концерт I или II и III став, сонатина или варијации.

Испитната програма се изведува напамет.

6. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализација се темели на нормативот донесен од страна на министерот за образование и наука.

7. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа во втора година може да ја изведува лице кое завршило:

- факултет за музичка уметност, студиска програма виолина и стекнат назив дипломиран виолинист;
- факултет за музичка уметност, студиска програма виола и стекнат назив дипломиран виолист.

Наставникот треба да има стекнато педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

8. НАСТАВНАТА ПРОГРАМА ЈА ИЗРАБОТИ СТРУЧНИОТ ТИМ:

Изготвил: Работна група формирана со решение број 02-351/1од 19.02.2012 година

Координатор: м-р Анкица Витанова, советник, Биро за развој на образованието

Контролирал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор

Одобрил: м-р Весна Хорватовиќ, директор

Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Наставната програма по виолина за шесто одделение на деветгодишното основно музичко и балетско образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Бр. 11-4980/1

на ден 19.06.2013 год.

СКОПЈЕ
Скопје

Министер,

Спиро Ристовски